

BUDOWNICTWO KOMUNIKACJI LĄDOWEJ	NORMA BRANŻOWA	BN-69
	Drogi samochodowe Makadam asfalto- i smołospoinowy	8933-04
		Zamiast BN-65/8933-04 BN-65/8933-05
		Grupa katalogowa VII 8† 84

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są wymagania techniczne i badania związane z wykonaniem makadamu asfalto- i smołospoinowego.

1.2. Zakres stosowania przedmiotu normy. Makadam asfalto- i smołospoinowy ma zastosowanie jako górna warstwa podbudowy nawierzchni bitumicznych typu lekkiego i średniego.

1.3. Określenia

1.3.1. Makadam asfalto- i smołospoinowy - warstwa tłucznia skropionego asfaltem i zaklinowanego kruszywem asfaltowanym lub masą asfaltowo-mineralną wykonana techniką podaną w niniejszej normie.

1.3.2. Makadam smołospoinowy - warstwa tłucznia skropionego smołą i zaklinowanego kruszywem smołowanym lub masą smołowo-mineralną wykonaną techniką podaną w niniejszej normie.

1.4. Normy związane

PN-65/C-96170 Przetwory naftowe. Asfalty drogowe
PN-77/C-97031 Produkty węglowodórne. Smoła drogowa

BN-66/6774-01 Kruszywo naturalne do nawierzchni drogowych i kolejowych. Żwir i pospółka

BN-74/6774-02 Kruszywo mineralne. Kruszywo kamienne łamane do nawierzchni drogowych i kolejowych

BN-64/8931-02 Drogi samochodowe. Oznaczanie modułu odkształcenia nawierzchni podatnych i podłoża przez obciążanie płytą

BN-68/8931-04 Drogi samochodowe. Pomiar równości nawierzchni planografem i łata

2. WYMAGANIA

2.1. Materiały i wykonanie

2.1.1. Asfalt. Do skropienia tłucznia, otoczenia kruszywa lub wytwarzania masy należy stosować odpowiedni rodzaj asfaltu wg PN-65/C-96170. Dopuszcza się również stosowanie emulsji asfaltowych, zwłaszcza kationowych.

2.1.2. Smoła. Do skropienia tłucznia, otoczenia kruszywa lub wytwarzania masy należy stosować smo-

łę drogową zwykłą odpowiadającą PN-77/C-97031. Dopuszcza się stosowanie smoły stabilizowanej.

2.1.3. Tłuczeń. Do makadamu asfalto- i smołospoinowego należy stosować tłuczeń o wielkości ziarn 25-40 lub 40-60 o kształcie graniastym umożliwiającym wzajemne zaklinowanie. Tłuczeń powinien odpowiadać wymaganiom co najmniej klasy III wg BN-74/6774-02.

2.1.4. Kliniec stosowany do klinowania tłucznia powinien być klasy nie niższej niż klasa użytego tłucznia. Kliniec powinien odpowiadać wymaganiom BN-74/6774-02.

2.1.5. Grysy. Do klinowania tłucznia mogą być stosowane również grysy pod warunkiem, że klasa grysów powinna być nie niższa niż klasa użytego tłucznia. Grysy powinny odpowiadać wymaganiom BN-74/6774-02.

2.1.6. Żwir i pospółka jako składniki masy kruszywa asfaltowanego lub smołowanego do klinowania tłucznia powinny mieć uziarnienie równomierne stopniowane $5 \div 16$ lub $0 \div 16$ i odpowiadać wymaganiom klasy II wg BN-66/6774-01.

2.1.7. Grysy asfaltowane lub klince asfaltowane stosowane do klinowania tłucznia powinny zawierać % wag.:

a) do pierwszego klinowania	
grysów lub klinców 16-25 lub 8-16	96,5 ÷ 97,5
asfaltu D 200 -	2,5 ÷ 3,5
b) do drugiego klinowania	
grysów lub klinców 5-16 -	96 ÷ 97
asfaltu D 200 -	3 ÷ 4

Można również stosować do pierwszego i drugiego klinowania grysy lub klince asfaltowane zawierające:

grysów lub klinców 5-25 -	96 ÷ 97
asfaltu D 200 -	3 ÷ 4

Dopuszcza się stosowanie asfaltu D 100 i D 70 wg PN-65/C-96170 w ilości o 0,2 ÷ 0,4% wag. większej niż asfaltu D 200.

2.1.8. Grysy smołowane lub klince smołowane stosowane do klinowania tłucznia powinny zawierać % wag.:

Centralny Ośrodek Badań i Rozwoju Techniki Drogowej
Ustanowiona przez Ministra Komunikacji dnia 12 marca 1969 r.
jako norma obowiązująca w zakresie wykonawstwa robót i badań od dnia 1 stycznia 1970 r.
(Mon. Pol. nr 27/1969 poz. 217)

- a) do pierwszego klinowania
grysów lub kłińców 16-25 lub 8-16-97,0 ÷ 97,5
smoły 180/240 lub 300/500 - 2,5 ÷ 3,0
- b) do drugiego klinowania
grysów lub kłińców 5-16 - 96,5 ÷ 97,0
smoły 180/240 lub 300/500 - 3,0 ÷ 3,5
- Można również stosować do pierwszego i drugiego klinowania gryszy lub kłińce smołowane zawierające:
- grysów lub kłińców 5-25 - 96,5 ÷ 97,0
smoły 180/240 lub 300/500 - 3,0 ÷ 3,5
- Dolne granice procentowej zawartości smoły odnoszą się do smoły 180/240, górne - do smoły 300/500.

2.1.9. Masa asfaltowo-mineralna do klinowania tłuczni, stosowana zamiast grysów asfaltowanych lub kłińców asfaltowanych, powinna zawierać %wag.:

grysów lub kłińców 5-16 - 70 ÷ 80
kruszywa lub pospółki 0-5 - 15 ÷ 26
asfaltu D 200 - 4 ÷ 5

Dopuszcza się stosowanie asfaltu D 100 i D 70 w ilości jak w 2.1.7.

2.1.10. Masa smołowo-mineralna do klinowania tłuczni, stosowana zamiast grysów smołowanych lub kłińców smołowanych, powinna zawierać % wag.:

grysów lub kłińców 5-16 - 70 ÷ 80
kruszywa lub pospółki 0-5 - 15 ÷ 26
smoły 180/240; 300/500 lub 800/1400 - 4 ÷ 5

Dolne granice procentowej zawartości smoły odnoszą się do smoły 180/240, górne zaś - do smoły 800/1400.

2.2. Dolna warstwa podbudowy

2.2.1. Wymagania dla dolnej warstwy podbudowy. Dolna warstwa podbudowy powinna być zagęszczona, ustabilizowana do osiągnięcia modułu odkształcenia co najmniej 400 kg/cm² i mieć zapewnione odwodnienie.

2.2.2. Przygotowanie dolnej warstwy podbudowy. Dolna warstwa istniejąca podbudowy przed rozłożeniem na niej tłuczni powinna być oczyszczona, a nierówności profilu wyrównane.

Profil poprzeczny i podłużny dolnej warstwy podbudowy powinien odpowiadać profilowi projektowanej podbudowy. W przypadku znacznie zniekształconego profilu należy go wyrównać tak, aby odchyłki w stosunku do projektowanego spadku poprzecznego nie przekraczały 0,5%.

Jeżeli dolna warstwa wymaga poszerzenia, należy je wykonać z warunkiem, że poszerzenie to będzie miało nośność zbliżoną do nośności warstwy poszerzanej. Należy przy tym zapewnić dostateczne odwodnienie poszerzanej warstwy.

Na warstwie dolnej należy układać warstwę makadamową.

2.3. Warstwa makadamowa

2.3.1. Ilości materiałów do wykonania warstwy makadamowej powinny wynosić:

- a) tłuczni w zależności od grubości warstwy - 100÷160 kg na 1 m²
- b) asfaltu D 200 lub smoły 180/240 alternatywnie w zależności od rodzaju warstwy makadamowej - 2,0÷2,5 kg na 1 m²
- c) grysów lub kłińców otoczonych bitumem lub masy z kruszywa bitumowego do zaklinowania tłuczni oraz wyrównania profilu - 40÷60 kg na 1 m²
- d) grysów lub kłińców otoczonych albo masy do dwukrotnego klinowania - do 80 kg na 1 m²

2.3.2. Profil podbudowy. Dopuszcza się różnice rzędnych poszczególnych punktów profilu podłużnego, w porównaniu z podanymi w projekcie, w granicach ±2 cm z zastrzeżeniem, że różnice te nie spowodują większych zmian pochyleń podłużnych niwelety niż ±0,1%.

Odchyłki od projektowanego spadku poprzecznego, zarówno na prostych jak i na łukach, nie powinny przekraczać 0,5%.

2.3.3. Krawężniki i ścieki. W przypadku stosowania krawężników drogowych lub ścieków z kostki albo klinkieru należy je ułożyć przed wykonaniem warstwy makadamowej na takiej wysokości, aby warstwa ściernalna o projektowanej grubości wystawała ponad krawężniki lub ścieki 5 ÷ 10 mm. Przy krawężnikach drogowych lub ściekach warstwa makadamowa powinna być zagęszczona w takim samym stopniu jak w innych miejscach nakładania.

W przypadku stosowania krawężników ulicznych zaleca się układanie ścieków z dwóch rzędów kostki albo klinkieru na warstwie betonu lub zaprawy cementowo-piaskowej.

2.3.4. Rozkładanie tłuczni. Tłuczeń należy rozkładać w pełnej przewidzianej ilości sprawdzając profil łata profilową. Ziarna tłuczni przekraczające określone w normie wymiary należy rozdrobnić lub odrzucić.

2.3.5. Zagęszczenie tłuczni przed skropieniem bitumem. Tłuczeń powinien być zagęszczony przez wałowanie lub wibrowanie albo przez wałowanie i wibrowanie łącznie. Przy zagęszczeniu przez wałowanie, w zależności od klasy tłuczni i grubości jego warstwy, należy stosować walec o nacisku 45 ÷ 90 kG na 1 cm szerokości tylnego koła. Zagęszczenie powinno być prowadzone do osiągnięcia wstępnego zaklinowania ziarna tłuczni. Po wstępnym zagęszczeniu tłuczni profil należy sprawdzić łata profilową, a miejsca zapadnięte lub wygórowane wyrównać i ponownie zagęścić.

2.3.6. Skrapianie tłuczni. Do skrapiania należy używać alternatywnie:

- w przypadku makadamu asfaltospoinowego-asfalt D 200 podgrzany do temperatury 130 ÷ 150°C lub emulsję asfaltową,

- w przypadku makadamu smołospoinowego - smołę podgrzaną do temperatury $80 \pm 100^{\circ}\text{C}$.

Lepiszczce powinny przeniknąć w głąb warstwy tłucznia co najmniej na 2 cm. Skrapianie należy wykonywać równomiernie.

Tłuczeń w czasie skrapiania powinien być suchy. Warunek ten nie obowiązuje przy stosowaniu emulsji asfaltowej.

2.3.7. Klinowanie tłucznia powinno być wykonywane przez stopniowe rozrzucanie masy asfaltowo-mineralnej lub grysów albo kłińców asfaltowanych w przypadku makadamu asfaltospoinowego, a masy smołowo-mineralnej lub grysów albo kłińców smołowanych w przypadku makadamu smołospoinowego, następnie przez rozgarnięcie tych materiałów i jednoczesne zagęszczanie aż do uzyskania całkowitego zaklinowania i zagęszczenia.

Klinowany tłuczeń powinien być zagęszczony przez wałowanie lub wibrowanie. Materiał klinujący powinien przeniknąć w głąb warstwy tłucznia co najmniej na $1/3$ jej grubości.

Profil poprzeczny zagęszczonej warstwy tłucznia sprawdzać łatą profilową, a profil podłużny - łatą o długości 4 m. Nierówności profilu należy wyrównać zastosowanym do klinowania materiałem i po sprofilowaniu ponownie zagęścić.

2.3.8. Temperatura wbudowywanych mas. Masy asfaltowo-mineralne z asfaltem D 200 powinny mieć przy wbudowywaniu temperaturę nie niższą niż 120°C i nie wyższą niż 140°C , a przy asfaltach twardszych - nie niższą niż 120°C i nie wyższą niż 160°C .

Makadam asfaltospoinowy powinien być wykonywany w temperaturze otoczenia powyżej 10°C .

Masy smołowo-mineralne i grysy lub kłińce smołowane mogą być stosowane na gorąco lub na zimno. Materiały te przygotowywane przy użyciu smoły 800/1400 powinny być wbudowywane na gorąco i mieć temperaturę w granicach $80 \pm 100^{\circ}\text{C}$.

Makadam smołospoinowy przy zastosowaniu smoły drogowej zwykłej o lepkości do 500 sek powinien być wykonywany w temperaturze otoczenia powyżej 5°C , a przy zastosowaniu smoły 800/1400 - w temperaturze nie niższej niż 10°C .

2.3.9. Szerokość wykonanej warstwy makadamowej nie powinna się różnić więcej niż o ± 5 cm od projektowanej.

2.3.10. Grubość warstwy makadamowej powinna odpowiadać projektowanej z tolerancją ± 1 cm.

2.3.11. Równość. Nierówności profilu podłużnego mierzone wg BN-68/8931-04 i odchylenia profilu poprzecznego od łaty profilowej nie powinny przekraczać 10 mm.

2.4. Układanie warstw jezdnych z mas bitumicznych na podbudowie o górnej warstwie z makadamu asfaltospoinowego lub smołospoinowego powinno nastąpić po stwierdzeniu, że moduł odkształcenia podbudowy nie jest mniejszy niż 1000 kg/cm^2 .

Nie zaleca się układać warstw jezdnych z mas asfaltowych na warstwie makadamu smołospoinowego wykonanej w tym samym sezonie robót.

W przypadku gdy rozpatrywana podbudowa nie osiągnęła wymaganego modułu, przed ułożeniem warstwy jezdnej należy utrwalić podbudowę powierzchniowo i oddać do ruchu do czasu osiągnięcia takiego modułu.

3. BADANIA

3.1. Rodzaje badań

3.1.1. Badania sprawdzające dolnej warstwy podbudowy należy wykonać przez stwierdzenie zgodności z założeniami projektu i wymaganiami normy:

- konstrukcji - co najmniej w jednym losowo obranym miejscu na każde całkowite lub rozpoczęte 3 km odcinka jednakowego rodzaju i stam,
- niwelety - na całej długości odcinka,
- równości warstwy (2.2.2),
- szerokości i prawidłowości profilu poprzecznego - co najmniej w dwóch miejscach na każdym hektometrze odcinka (2.2.2),
- modułu odkształcenia - co najmniej w czterech miejscach na każdym kilometrze odcinka (2.2.1).

3.1.2. Badania kontrolne w czasie układania warstwy makadamowej należy przeprowadzać systematycznie w miarę postępu robót, z zapisywaniem wyników w dzienniku budowy. Badania polegają na stwierdzeniu zgodności układanej warstwy z wymaganiami normy i projektu w odniesieniu do:

- składu materiałów klinujących i ilości lepiszcza do skropienia rozścielonego tłucznia (2.17 ÷ 2.1.10 i 2.3.1),
- temperatury wytwarzania i wbudowywania materiałów klinujących (2.3.8),
- niwelety wrywkowo - co najmniej na połowie długości wykonywanego odcinka (2.3.2),
- grubości układanej warstwy - co najmniej w czterech miejscach na każdym kilometrze (2.3.10),
- równości warstwy (2.3.11),
- szerokości i prawidłowości profilu poprzecznego - co najmniej w dwóch miejscach na każdym hektometrze (2.3.9 i 2.3.11),
- obramowania nawierzchni (2.3.3),
- modułu odkształcenia - co najmniej w czterech miejscach na każdym kilometrze (2.4).

3.1.3. Badania odbiorcze po wykonaniu warstwy makadamowej przeprowadzać tylko w przypadku dłuższej przerwy między zakończeniem wykonania podbudowy a rozpoczęciem układania warstwy jezdnej.

Badania polegają na stwierdzeniu zgodności z wymaganiami projektu nawierzchni jako całości w odniesieniu do:

- konstrukcji podbudowy,
- niwelety podbudowy (2.3.2),
- równości podbudowy (2.3.11),
- szerokości i prawidłowości profilu poprzecznego (2.3.9 i 2.3.11),

e) obramowania nawierzchni (2.3.3),

f) modułu odkształcenia (2.4).

W przypadku układania warstwy jezdnej bezpośrednio po wykonaniu podbudowy, badań odbiorczych nie przeprowadzać. Badania kontrolne należy traktować wówczas jako międzyoperacyjne budowy całości nawierzchni.

3.2. Opis badań

3.2.1. Sprawdzenie konstrukcji (3.1.1a i 3.1.3a) wykonać przez ustalenie rodzaju, jakości i grubości poszczególnych elementów badanej części podbudowy po uprzednim rozebraniu jej na powierzchni około 0,2 m².

3.2.2. Sprawdzenie niwelety (3.1.1b, 3.1.2c i 3.1.3b) wykonać przyrządem niwelacyjnym zgodnie z techniką pomiarową.

3.2.3. Sprawdzenie grubości warstwy makadamowej (3.1.2d) wykonać przez zmierzenie jej po uprzednim rozebraniu podbudowy na głębokości zalegania warstwy makadamowej i porównaniu wyników z projektem.

3.2.4. Sprawdzenie równości (3.1.1c, 3.1.2e i 3.1.3c) poszczególnych warstw przeprowadzać wg BN-68/8931-04.

3.2.5. Sprawdzenie szerokości i prawidłowości przekroju poprzecznego (3.1.1d, 3.1.2f i 3.1.3 d) przeprowadzać za pomocą łąty profilowej i poziomicy.

3.2.6. Sprawdzenie obramowania (3.1.2g i 3.1.3e) wykonać przez oględziny krawężników i ścieków.

3.2.7. Sprawdzenie składu materiałów klinujących i ilości bitumu do skropienia tłuczni (3.1.2a). Skład i uziarnienie materiałów klinujących badać laboratoryjnie, pobierając po jednej próbce o masie 2 ÷ 3 kg na każde 150 t wyprodukowanej masy lub kruszywa bitumowanego.

Ilość bitumu sprawdzać na podstawie zapisów w książkach magazynowych, dzienniku budowy i dzienniku rozchodu materiałów. Obliczone na tej podstawie wyniki powinny być zgodne z 2.1.7 ÷ 2.1.10 i 2.3.1.

3.2.8. Sprawdzenie temperatury wytwarzania i wbudowywania materiałów klinujących (3.1.2b) wykonać przez jej pomiar w miejscu wytwarzania oraz wbudowywania.

3.2.9. Sprawdzenie modułu odkształcenia poszczególnych warstw podbudowy (3.1.1e, 3.1.2h i 3.1.3f) przeprowadzać zgodnie z BN-64/8931-02.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Istotne zmiany w stosunku do BN-65/8933-04 i BN-65/8933-05

a) połączono obydwie normy w jedną, ze względu na podobieństwo przedmiotu i układu,

b) zmieniono w tytule normy nazwę podbudowa na makadam,

c) asfalt upłynniony zastąpiono emulsją asfaltową oraz asfalt D 70 asfaltem D 100,

d) podniesiono dolną granicę lepkości smoly użytej do wytwarzania makadamu smołospoinowego z 80 do 180 sek.

2. Uwagi do wydania IV

Uaktualniono normy związane i poprawiono oczywiste błędy.